

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7MCdo/7/2013
Identifikačné číslo spisu:	5112236614
Dátum vydania rozhodnutia:	17.06.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:5112236614.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v dedičskej veci po poručiťke U. P., rod. H., nar. XX. H. XXXX, naposledy bytom v B., zomrelej X. S. XXXX, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 27 D 238/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti osvedčeniu o dedičstve z 13. februára 2013, sp. zn. 27 D 238/2012, Dnot 234/2012, vydaného notárkou JUDr. Tatianou Vrlíkovou, ako súdnou komisárkou, so sídlom v Žiline, Národná 38, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky Osvedčenie o dedičstve z 13. februára 2013, sp. zn. 27 D 238/2012, Dnot 234/2012 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Žilina uznesením z 31. októbra 2012, č. k. 27 D 238/2012 začal podľa ustanovenia § 175a ods. 2 O.s.p. konanie (ex offa) v dedičskej veci po poručiťke - U. P., rod. H., ktorej úmrtný list mu bol doručený 17. októbra 2012. Poverením (v súlade s rozvrhom práce notárov ako súdnych komisárov so sídlom v Žiline) z 31. októbra 2012 poveril podľa § 38 ods. 1 O.s.p. na vykonanie potrebných úkonov vo veci prejednávania dedičstva po poručiťke notárku JUDr. Tatianu Vrlíkovú, Žilina, Národná 38, ako súdneho komisára a v prípade, keď sú splnené podmienky uvedené v § 175zca O.s.p. (aj) na vydanie osvedčenia o dedičstve. Lehotu určil na jeden rok.

Na notárskom úrade JUDr. Tatiany Vrlíkovej bola 29. novembra 2012 spísaná zápisnica o predbežnom vyšetrení za účasti vyslúchanej osoby - C. H., druha poručiťky. Zo zápisnice vyplýva, že poručiťka bola rozvedená (XX rokov), že jej (jediná) dcéra H. P. zomrela v roku XXXX ako slobodná a bezdetná, že rodičia poručiťky zomreli, a že jej súrodencami sú - brat A.N., otec detí H.N., J.N., ktorý zomrel - a sestra H. Y., rod. H., bytom Z.. C. H. predložil do dedičského spisu originál listiny s označením „Závet“ z 15. septembra 2012, spísaný mechanicky a podpísaný poručiťkou a dvoma svedkami (B. Y. a F. F. 15. septembra 2012), ktorým ho poručiťka ustanovila za dediča všetkého svojho hnutel'ného a nehnuteľného majetku - ako svojho dlhoročného druha s tým, že v prípade smrti sa stáva jej závetným dedičom. Po skonštatovaní, že závet bol vyhlásený za platný, nakoľko spĺňa náležitosti platného závetu v zmysle ustanovenia § 476b Občianskeho zákonníka, v zápisnici spísanej 13. februára 2013 JUDr. Alexandrou Vrlíkovou, notárskou kandidátkou, na základe poverenia JUDr. Tatiany Vrlíkovej, bolo 13.

februára 2013 vydané - JUDr. Alexandrou Vrlíkovou (na základe poverenia notára JUDr. Tatiany Vrlíkovej) - aj osvedčenie o dedičstve, ktorým bolo potvrdené nadobudnutie celého dedičstva uvedeného v súpise aktív a pasív dedičovi zo závetu C. H., nar. XX. C. XXXX, bytom J. v celosti z podielov poručiťky.

Proti tomuto osvedčeniu o dedičstve podal na podnet H. Y. mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky uvedené osvedčenie o dedičstve zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie Okresnému súdu Žilina. Namietal, že v dôsledku protiprávneho postupu súdnej komisárky bola H. Y. (podávateľke podnetu) odňatá možnosť konať pred súdom (§ 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.). Uviedol, že napriek tomu, že H. Y. sa prostredníctvom svojho syna (elektronická správa odosielateľa „E. Y.“ E. adresovaná X. z 8. februára 2013) dožadovala, aby bola prizvaná na prejednanie dedičstva po poručiťke, ktorá žiadosť vyplýva aj z ďalších úradných záznamov a elektronických správ notárskeho úradu, jej žiadosti nebolo vyhovené. Súdna komisárka sa podľa generálneho prokurátora neriadila citovanými ustanoveniami, lebo účastníkmi dedičského konania sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiťovými dedičmi. Zákon súdu ukladá osobitne postupovať tam, kde zistí, že poručiťel zanechal závet (resp. listinu, ktorá má znaky závetu). Dedičský súd má zistiť stav a obsah závetu (§ 175d ods. 2 O.s.p.) a dať dedičom poučenie o ich dedičskom práve (§ 175i ods. 1, 2 O.s.p.), teda o relatívnej neplatnosti závetu (§ 479, § 40a Občianskeho zákonníka) a o absolútnej neplatnosti (§ 37 až 40 Občianskeho zákonníka). Pri námietkach absolútnej neplatnosti závetu má súd odkázať účastníka na podanie žaloby v zmysle § 175k ods. 2 O.s.p. Ak odkázaný účastník žalobu nepodá, v dedičskom konaní sa postupuje už bez zreteľa na neho. Súdna komisárka však už po predbežnom vyšetrení a založení listiny s označením „Závet“ C. H. viedla od začiatku konanie len s týmto jediným účastníkom. Z ustanovenia § 475 ods. 1 Občianskeho zákonníka však vyplýva, že v prípade neplatnosti závetu by C. H., ako osoba žijúca s poručiťkou najmenej po dobu jedného roku pred jej smrťou v spoločnej domácnosti a H. Y. ako sestra poručiťky, dedili rovnakým dielom v rámci tretej dedičskej skupiny. V dôsledku postupu súdnej komisárky, ktorá napriek žiadostiam H. Y. nepribrala ju do dedičského konania po zomrelej sestre, znemožnila jej uplatnenie tých práv, ktoré jej zákon priznáva. Najmä jej znemožnila právo poprieť dedičské právo C. H. vyplývajúce zo závetu (§ 175k ods. 1, 2 O.s.p.). Aj z hľadiska zásady oficiality je povinnosťou súdneho komisára zisťovať okruh dedičov po poručiťovi, pretože úlohou dedičského práva je prispieť k úprave právnych vzťahov medzi subjektmi občianskoprávných vzťahov a k zabezpečeniu právnej istoty v prípade smrti. Túto úlohu štát zveril súdnemu komisárovi a je na jeho posúdení, k akému výkladu zákona sa prikloní.

C. H. sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 243e ods. 2 O.s.p. mimoriadne dovolanie možno podať len proti tomu výroku súdneho rozhodnutia, ktoré účastník konania, osoba dotknutá týmto rozhodnutím namieta.

Podľa ods. 3 tohto ustanovenia generálny prokurátor Slovenskej republiky nie je viazaný rozsahom podnetu v prípadoch, v ktorých ani dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania (§ 242 ods. 2 O.s.p.).

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá vadami

uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní namietal vadu konania uvedenú v § 237 písm. f/ O.s.p. (§ 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p.), spočívajúcu v tom, že v dedičskej veci po poručiťke U. P., rod. H. nebola účastníčkou tohto nesporového (dedičského) konania aj H. Y., sestra poručiťky (zákonná dedička v tretej dedičskej skupine), čím jej bola odňatá možnosť konať pred súdom.

O vadu konania, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“), porovnaj napr. II. 174/04, III. ÚS 331/04, III. ÚS 156/06.

Je nepochybné, že predmetom konania v danej veci bolo prejednanie dedičstva po poručiťke U. P., rod. H., ktorým bola súdom poverená notárka - ako súdna komisárka JUDr. Tatiana Vrlíková. Táto dedičstvo prejednála s jediným dedičom - dedičom zo závetu C. H. (druhom poručiťky), ktorý na základe predmetného osvedčenia o dedičstve - ako dedič zo závetu - nadobudol celé dedičstvo poručiťky. Z obsahu spisu vyplýva, že po poručiťke nededili deti (jediná slobodná a bezdetná dcéra zomrela), manžel (bola rozvedená), ani žiadny z rodičov, (zomreli). Šetrením boli zistení súrodenci poručiťky - zomrelý A.N., otec detí H.N. a J.N. a sestra H. Y., rod. H., bývajúca v O.. Táto (ako sestra poručiťky a tým dedička tretej dedičskej skupiny) sa (opakovane) dožadovala, aby bola prizvaná na prejednanie dedičstva, čo vyplýva z úradných záznamov a elektronických správ založených v spise. Žiadala aj, aby jej bolo doručené osvedčenie o dedičstve (čl. 51, 58 spisu), ktorým žiadostiam vyhovené nebolo z dôvodu, že nie je účastníčkou dedičského konania. Originál závetu, spísaný mechanicky (PC) vo Y. dňa 15.9.2012, z obsahu ktorého vyplýva, že podpísaná poručiťka ním vyjadrila svoju poslednú vôľu pre prípad svojej smrti, slobodne, jasne, bez nátlaku pri plnom vedomí uvedomujúc si všetky vyplývajúce dôsledky, a v ktorom za dediča všetkého svojho majetku hnutelného a nehnuteľného ustanovila svojho dlhoročného druhu C. H., podpísaný dvoma svedkami vo Y. dňa 15.9.2012, založil menovaný do spisu (čl. 8 spisu). Tento bol na pojednávaní 13. februára 2013 (čl. 30 spisu) JUDr. Alexandrou Vrlíkovou, notárskym kandidátom, na základe poverenia JUDr. Tatiany Vrlíkovej - notárkou ako súdnym komisárom - prečítaný a vyhlásený za platný, nakoľko spĺňa náležitosti platného závetu v zmysle § 476b Občianskeho zákonníka (Závet, ktorý poručiťka nenapísal vlastnou rukou, musí vlastnou rukou podpísať a pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa musia na závet podpísať). Následne (po vyjadrení sa C. H. v zápisnici čl. 31 spisu) bolo (osvedčením o dedičstve) potvrdené nadobudnutie dedičstva dedičovi zo závetu bez predvolania a vyjadrenia do úvahy prichádzajúcich zákonných dedičov, včítane H. Y.. Osvedčenie o dedičstve bolo doručené dedičovi zo závetu - C. H. 13. februára 2013, ktorým dňom aj podľa doložky právoplatnosti a vykonateľnosti nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť.

Podľa § 460 Občianskeho zákonníka dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiťka.

Podľa § 461 ods. 1 Občianskeho zákonníka dedí sa zo zákona, zo závetu alebo z oboch týchto dôvodov.

Podľa ods. 2 tohto ustanovenia ak nenadobudne dedičstvo dedič zo závetu, nastupujú namiesto neho dedičia zo zákona. Ak sa nadobudne zo závetu len časť dedičstva, nadobúdajú zvyšujúcu časť dedičia zo zákona.

Podľa § 473 ods. 1 v prvej skupine dedia po poručiťkovi deti a manžel, každý z nich rovnakým dielom.

Podľa ods. 2 ak nededí niektoré dieťa, nadobúdajú jeho dedičský podiel rovnakým dielom jeho deti. Ak nededia ani tieto deti alebo niektoré z nich, dedia rovnakým dielom ich potomci.

Podľa § 474 ods. 1 Občianskeho zákonníka ak nededia poručiťkovi potomci, dedí v druhej skupine

manžel, poručiťovi rodičia a ďalej tí, ktorí s poručiťom žili po dobu jedného roka pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorí sa z tohto dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní výživou na poručiťľa.

Podľa ods. 2 dedičia druhej skupiny dedia rovnakým dielom, manžel však vždy najmenej polovicu dedičstva.

Podľa § 475 ods. 1 Občianskeho zákonníka ak nededí manžel ani žiadny z rodičov, dedia v tretej skupine rovnakým dielom poručiťovi súrodenci a tí, ktorí žili s poručiťom najmenej po dobu jedného roka pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti a ktorí sa z toho dôvodu starali o spoločnú domácnosť alebo boli odkázaní výživou na poručiťľa.

Podľa ods. 2 ak niektorý zo súrodencov poručiťľa nededí, nadobúdajú jeho dedičský podiel rovnakým dielom jeho deti.

Podľa § 175b prvá veta O.s.p. účastníkmi konania sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiťovými dedičmi, a ak takých osôb niet, štát.

Podľa § 175d ods. 1 O.s.p. v predbežnom vyšetrení si súd najmä obstará údaje potrebné na zistenie dedičov a na zistenie poručiťovho majetku a jeho dlhov a či dedičia, ktorým bol poručiť zákonným zástupcom, potrebujú ustanoviť opatrovníka.

Podľa ods. 2 ak poručiť zanechal závet, zistí súd jeho stav a obsah, na dožiadanie súdu tak urobí aj notár, ktorý má závet v úschove.

Podľa ods. 3 ak dôjde k zisteniu stavu a obsahu závetu, založí sa jeho originál, pokiaľ závet nie je spísaný vo forme notárskej zápisnice, do zbierky vyhlásených závetov vedenej na súde.

Podľa § 175i ods. 1 O.s.p. ak konanie nebolo zastavené podľa § 175h, upovedomí súd tých, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, o ich dedičskom práve a o možnosti dedičstvo odmietnuť v lehote jedného mesiaca odo dňa, keď súd dediča o práve dedičstvo odmietnuť upovedomil, túto lehotu môže súd z dôležitých dôvodov predĺžiť. Súčasne dedičov poučí o náležitostiach a o účinkoch odmietnutia dedičstva.

Podľa ods. 2 upovedomenie včítane poučenia doručí súd do vlastných rúk alebo ho dá ústne a v zápisnici uvedie, že sa tak stalo.

Podľa § 175k ods. 1 O.s.p. ak niekto pred potvrdením nadobudnutia dedičstva tvrdí, že je dedičom, a popiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol, vyšetrí súd podmienky dedičského práva oboch a koná ďalej s tým, u koho sa domnieva, že je dedičom.

Podľa ods. 2 ak však rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, odkáže súd uznesením po márnom pokuse o zmier toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou. Na podanie žaloby určí lehotu. Ak žaloba nebude podaná v lehote, pokračuje súd v konaní bez zreteľa na tohto dediča.

V danej veci súdna komisárka (poverená príslušným súdom na prejednanie dedičstva po poručiťke) vykonala predbežné šetrenie (§ 175d O.s.p.), na základe ktorého zistila rozsah majetku poručiťky (ku dňu jej smrti) a skutočnosť, že poručiťka zanechala závet, ktorým za jediného dediča (všetkého svojho majetku) ustanovila C. H. S týmto súdna komisárka ďalej konala ako s jediným dedičom (zo závetu) a účastníkom dedičského konania, napriek opakovaným námietkam H. Y. (sestry poručiťky), ktorej práve z dôvodu, že nie je účastníčkou dedičského konania, nedoručila ani osvedčenie o dedičstve.

Dôvodnosť toho, že určitá osoba je poručiťovým dedičom, súd posudzuje na základe skutočností,

ktoré sú významné podľa hmotného práva, ako konštatoval aj generálny prokurátor. Začiatok účastníctva v dedičskom konaní závisí na tom, kedy sa súd dozvie o skutočnostiach, z ktorých dedičské právo vyplýva, a trvá tak dlho, pokiaľ chovanie alebo konanie osoby, ktorej svedčí niektorý z titulov dedenia, smeruje k tomu, aby sa skutočne stal dedičom, alebo pokiaľ nebudú zistené ďalšie skutočnosti, ktoré ukazujú, že dedičom je niekto iný, prípadne, že poručiteľ nemá žiadneho dediča. Osoba, ktorá na súde (u súdneho komisára) uplatnila svoje dedičské právo (t. j. osoba, ktorá o sebe tvrdí, že je poručiteľovým dedičom), sa nestáva účastníkom dedičského konania až po tom, čo bude jednoznačne zistené, že je poručiteľovým dedičom, ale je účastníkom dedičského konania už od okamihu uplatnenia svojho dedičského práva na súde (u súdneho komisára). Postavenie účastníka stratí, ak bude zistené, že jej v skutočnosti žiadny z dedičských titulov nesvedčí alebo že z iných dôvodov nemôže dediť.

Ak zanechal poručiteľ závet, treba považovať za účastníkov konania vedľa závetných dedičov tiež neopomenuteľných dedičov (§ 479 Občianskeho zákonníka) a ďalšie osoby, ktorým svedčí dedenie zo zákona (§ 473 až § 475a Občianskeho zákonníka). Ich účastníctvo trvá tak dlho, pokiaľ sa nepreukáže, že k dedeniu zo zákona nedôjde. Ak nastúpi dedenie zo závetu, neopomenuteľní a zákonní dedičia prestávajú byť účastníkmi konania vtedy, ak sa nedovolali neplatnosti závetu.

Skutočnosti, ktoré sú významné pre posúdenie dedičského práva, šetrí súd z vlastnej iniciatívy bez toho, aby bol viazaný prípadnými návrhmi, ktoré urobia osoby, ktoré uplatňujú svoje dedičské právo. Tých, u ktorých možno mať dôvodne za to, že sú dedičmi, potom vyrozumie o ich dedičskom práve a o možnosti dedičstvo odmietnuť.

O tom, či sa niekto stal účastníkom dedičského konania alebo či ním prestal byť, súd nevydáva zvláštne rozhodnutie. Jeho záver o okruhu účastníkov sa prejaví v tom, že s určitou osobou jedná ako s účastníkom konania alebo že s ňou jednáť prestane, keď sa zistí, že dedičom je niekto iný.

S osobou, ktorá uplatnila svoje dedičské právo alebo ktorá bola súdom (súdnym komisárom) o dedičskom práve vyrozumená a o ktorej mal súd (súdny komisár) za to, že nie je účastníkom konania, alebo že ním prestáva byť, však súd (súdny komisár) nejedná, alebo s ňou prestane jednáť len vtedy, ak je s tým uzročená. V opačnom prípade postupuje podľa § 175k ods. 1 alebo § 175k ods. 2 O.s.p.

Ak niekto o sebe tvrdí, že je dedičom a popiera, že by dedičské právo svedčilo niekomu inému, kto sa vydáva za dediča, je tu spor o dedičské právo. Tvrdené dedičské práva totiž vedľa seba nemôžu, buď celkom alebo čiastočne, obstať a nemôžu byť podkladom pre uznesenie o dedičstve. Pretože účastníctvo v dedičskom konaní odráža hmotné dedičské právo, nie je možné uvedený spor riešiť výlučne až uznesením o dedičstve. Spor o dedičské právo sa prejavuje tiež v tom, s kým sa má konať v priebehu dedičského konania a kto má mať možnosť vykonávať svojimi procesnými úkonmi vplyv na priebeh a výsledok konania, teda v tom, kto má byť považovaný za účastníka dedičského konania.

Postup súdu (súdneho komisára) pri spore o dedičské právo závisí na tom, či vyriešenie sporu je otázkou výlučne právnu alebo či je medzi účastníkmi sporná tiež skutková stránka veci. Ak závisí rozhodnutie o dedičskom práve iba na právnom posúdení veci, súd priamo v dedičskom konaní vyšetrí podmienky dedičského práva a ďalej koná ako s účastníkom dedičského konania, kto je podľa jeho názoru dedičom, prípadne rozhodne, s kým z účastníkov bude naďalej konať, nakoľko možno mať dôvodne za to, že je dedičom, alebo s kým z účastníkov ďalej konať nebude, nakoľko možno mať dôvodne za to, že nie je poručiteľovým dedičom. O podmienkach dedičského práva v zmysle ustanovenia § 175k ods. 1 O.s.p. súd zásadne rozhoduje uznesením, ktoré je potrebné doručiť účastníkom do vlastných rúk (§ 175a ods. 3 O.s.p.) a proti nemu je prípustné odvolanie. O dedičskom práve nemusí byť vždy rozhodnuté uznesením a možno pokračovať v konaní s tým, u koho má súd (súdny komisár) za to, že je dedičom, alebo vylúči z účasti na konaní toho, u ktorého má za to, že dedičom nie je. Toto je možné spravidla len vtedy, ak osoba uplatňujúca svoje právo nedôvodne je s takým postupom uzročená a nehodlá naďalej svoje údajné dedičské právo uplatňovať alebo ak je jednoznačne nepochybné, že nemôže byť dedičom (napr. pri dedení zo zákona uplatňuje dedičské právo súrodenec poručiteľa, hoci poručiteľ zanechal potomkov, ktorí dedičstvo neodmietli a sú spôsobilí

dediť). Ak nejde však o celkom jednoznačnú situáciu a osoba uplatňujúca dedičské právo na svojom tvrdenom dedičskom práve trvá, je namieste vždy rozhodnúť o spore o dedičské právo uznesením podľa § 175k ods. 1 O.s.p.

Ak sú medzi účastníkmi sporné skutkové okolnosti, na ktorých závisí rozhodnutie o dedičskom práve, nemá súd v nesporovom dedičskom konaní z procesného hľadiska možnosť objasňovať sporné skutočnosti. Zákon súdu (súdnemu komisárovi) v prvom rade ukladá, aby sa pokúsil uvedený spor o dedičskom práve vyriešiť dohodou. Ak sa spor nepodari odstrániť dohodou a skutočnosti rozhodné pred posúdením dedičského práva zostanú i po pokuse o odstránenie sporu medzi účastníkmi sporné, vydá súd uznesenie, ktorým odkáže toho z účastníkov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou na súde. Menej pravdepodobným sa spravidla javí dedičské právo u toho účastníka, ktorý spochybňuje zo skutkového hľadiska existujúci dedičský titul (napr. tvrdí, že závet alebo listina o vydedení je neplatná; tvrdí, že s poručiteľom žil najmenej po dobu jedného roku pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti).

Súčasťou rozhodnutia o dedičstve sú prakticky tri samostatné rozhodnutia, o ktorých súd rozhoduje, a to: 1/ musí sa ustáliť okruh dedičov, 2/ predmet dedičstva a 3/ následne dôjde k vyporiadaniu dedičstva.

Nebolo sporné, že poručiťka nezanedala tzv. neopomenuteľných dedičov (§ 479 Občianskeho zákonníka) a do úvahy prichádzali zákonní dedičia v tretej skupine (§ 475 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a dedič zo závetu - C. H. H. Y. - prichádzajúca do úvahy ako zákonná dedička (v tretej skupine) písomne (opakovane) namietala, že nebolo s jej osobou ako s účastníkom dedičského konania vôbec konané a súčasne spochybňovala pravosť dedičského titulu - závetu. Z toho vyplýva, že medzi do úvahy prichádzajúcimi dedičmi vznikol spor o dedičské právo, keď H. Y. spochybnila zo skutkového hľadiska dedičský titul, závet. Namietala jeho pravosť. Súdna komisárka sa nepokúsila uvedený spor o dedičské právo vyriešiť a nevydala ani uznesenie, ktorým by odkázala H. Y., aby uplatnila svoje právo na súde, ale bez ďalšieho pokračovala v konaní (len) so závetným dedičom. Z uvedeného je zrejmé, že dedičské konanie nebolo ukončené o prvej časti rozhodnutia, a to ustálenia okruhu dedičov. Keďže H. Y. spochybnila závet ako dedičský titul pre C. H. zo skutkového hľadiska bolo povinnosťou súdu (súdného komisára) postupovať v zmysle ustanovenia § 175k ods. 2 O.s.p., a to vydať uznesenie, ktorým by H. Y. stanovil lehotu na podanie žaloby o neplatnosť závetu na súde, za predpokladu, že uznesenie, ktorým bol tento účastník (dedič) odkázaný na podanie žaloby splňuje požiadavky vymedzené v § 175k ods. 2 O.s.p. Ak by H. Y. nebola vo veci o neplatnosť závetu úspešná alebo ak by vôbec žalobu v stanovenej lehote nepodala, malo by to za následok, že súd (súdny komisár) by pokračoval v dedičskom konaní iba so závetným dedičom, a teda by to znamenalo, že H. Y. prestala byť účastníkom dedičského konania. Nakoľko však súd (súdny komisár) nepostupoval v dedičskom konaní po poručiťke v zmysle zákona (§ 175k ods. 2 O.s.p.), prichádzajúci do úvahy zákonní dedičia (v tretej skupine) sú naďalej účastníkmi dedičského konania, bolo povinnosťou súdného komisára s nimi ďalej konať, doručiť im dedičské rozhodnutie (osvedčenie o dedičstve), proti ktorému mali právo podať opravný prostriedok - v časti, ktorým bol ustálený okruh dedičov. Možno teda uzavrieť, že uvedeným nesprávnym postupom okresného súdu (súdnej komisárky) bola podávateľke podnetu - H. Y. pri prejednaní dedičstva po poručiťke U. P. odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Obdobnú (ako dovoláciu) otázku vo vzťahu k ustáleniu okruhu účastníkov dedičského konania a to, „či môže osoba stratiť postavenie účastníka dedičského konania aj napriek skutočnosti, že súdny komisár vyriešil otázku okruhu účastníkov bez toho, aby prihliadal na námietky v tomto smere a nepostupoval v zmysle ustanovenia § 175k ods. 2 O.s.p. a či teda dedičské rozhodnutie mohlo nadobudnúť právoplatnosť aj vykonateľnosť aj bez toho, aby bolo doručené takémuto (vylúčenému) účastníkovi“, riešil Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí z 28. februára 2012, sp. zn. 2 Cdo 26/2011. Toto rozhodnutie bolo občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 13. júna 2012 prijaté na publikovanie v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky s právnou vetou:

„Návrh oprávneného dediča proti nepravému dedičovi na vydanie majetku, ktorý z dedičstva má (§ 485

ods. 1 Občianskeho zákonníka), je predčasný, pokiaľ konanie o dedičstve nebolo právoplatne skončené.

Ten, o kom sa na základe jeho tvrdení možno dôvodne domnievať že je poručiteľovým dedičom, je účastníkom konania o dedičstve od uplatnenia svojich dedičských práv v konaní dovtedy, kým sa nepreukáže, že nie je poručiteľovým dedičom alebo, že nededí z dôvodu dedičskej nespôsobilosti.

Ak účastník dedičského konania spochybní dedičské právo iného účastníka tohto konania a rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, súd nie je oprávnený sám spornosť riešiť, je povinný postupovať podľa § 175k ods. 2 O.s.p.“.

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie okresného súdu je postihnuté závažnou procesnou vadou. Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p., keďže to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto osvedčenie o dedičstve podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 3 O.s.p. zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.